

УДК 94(477=438)"1867/1939"00(091)(477=438)

Новіцька Ю.Й.

асистент кафедри історії України
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Національна політика Другої Речі Посполитої

У статті розглядається міжетнічна політика Польщі в період існування Другої Речі Посполитої з 1918 по 1939 роки. Звертається увага на найбільші національні меншини, що проживали на території держави, зокрема на українців та євреїв. В статті показана діяльність польського уряду щодо цих та інших національних меншин. Розкривається політичне, господарче та культурне життя цих меншин на території Польської держави. В статті показана взаємодія поляків з національними меншинами під час діяльності різних політичних процесів, які відбувалися у Другій Речі Посполитій та міжвоєнній Європі.

Ключові слова: Річ Посполита, національні меншини, українці, євреї.

Після закінчення Першої світової війни Польща отримала незалежність 18 листопада 1918 року. З цього дня почалася нова сторінка розвитку польської держави. В польській історіографії вживається термін Друга Річ Посполита, щодо назви Польщі. Перед новою державою постали різні проблеми економічного, політичного, культурного, національного характеру. В польській історіографії цій проблемі присвячені дослідження Хойновського А. [1] та в російській монографія Федевича К. [7]. В українській історіографії майже відсутні подібні дослідження, вони представлені лише у загальних працях Зашкільняка Л. [6]. Метою статті є дослідження політики Другої Речі Посполитої щодо національних меншин, зокрема єврейської та української. Охоплюється хронологічний період від 11 листопада 1918 року до 1 вересня 1939 року.

Відроджена Польща займала територію 388,6 тис. км² на якій проживало 27,2 млн. осіб. За цими показниками вона посідала шосте місце в Європі. В адміністративному відношенні держава була поділена на 17 воєводств. Територія країни складалася із земель, що попередньо належали трьом державам

і відрізнялися за національним і соціальним складом, рівнем господарського розвитку, традиціями та ментальністю населення. Умовно можна виокремити чотири територіальні райони: центральний - Варшава і варшавське, лодзинське, келецьке, люблінське і білостоцьке воєводства; східний - віленське, новогрудське, поліське і волинське воєводства; південний - краківське, львівське, станіславське і тернопільське воєводства; західний - поморське, познанське і сілезьке воєводства. Польща мала вузький вихід до Балтійського моря, затиснутий між двома німецькими територіями: Західним Помор'ям і Східною Пруссією ("Гданський коридор"), що створювало проблеми як для Польщі, так і для Німеччини. На сході лежали терени, на яких переважало литовське, білоруське та українське населення. У західній частині значний відсоток населення складали німці [5, с 32].

Польща була багатонаціональною державою, що створювало для її правлячих кіл проблеми політики щодо національних меншин. З одного боку, ці кола прагнули інтегрувати та зміцнити унітарність Польщі як національної держави, а з другого - змушені були постійно обмежувати відцентрові та сепаратистські прагнення тих національностей, які компактно заселяли цілі регіони (українці, німці, литовці). За переписом 1921 р. у державі проживало 65% поляків, 1 б % українців, 10 % євреїв, 5 % білорусів, 4 % німців, а також 1 % росіян, чехів, литовців та інших, разом узятих. Поляки переважали у центральному регіоні, натомість з наближенням до кордонів їхня частка зменшувалася. А на Поліссі, Волині, Східній Галичині - 26 %. Польське населення переважало у великих містах - Познані (94%), Кракові (84%), Варшаві (72%), Лодзі (62%), Львові (62%), Вільно (56%) [5, с 32].

Гострою проблемою відбудованої національної держави було національне питання. На першому місці перебувала справа українців. Польсько-українська війна залишила величезний слід у свідомості українців усіх земель, де вони становили переважну або значну частку населення (Холмщина, Підляшшя, Волинь, Східна Галичина, Лемківщина). Але найбільш свідомим елементом українського національного руху були українці Східної Галичини. З огляду на це після окупації східногалицьких земель польська адміністрація вдалася до репресій проти діячів українського руху, ЗУНР, УГА. Близько 100 тис. осіб були ув'язнені за підозрою участі, сприянні або співчутті ЗУНР і УГА. У тяжких умовах війни тисячі українців померли від голоду і хвороб у таборях для ув'язнених та інтернованих в Домб'є, Вадовіцах, Пікуличах та ін. Польська адміністрація усунула українців з усіх урядів, заборонила вживати термін "українець", "Галичина", запровадивши замість них "русин" і "Східна Малополяща", вжила заходів для роз'єднання та ізоляції українців різних земель. У січні 1920 р. уряд ліквідував галицький крайовий сейм, а його будинок передали

Львівському університету, надавши йому ім'я Яна Казимира. Усе це болісно сприймалося українцями, принижувало їхню гідність [6, с 460].

Після рішення Ради Послів від 14 березня 1923 р. польський уряд відмовився від виконання сеймового закону 1922 р. про воєводське самоврядування, продовжив політику стримування та обмеження прав української меншини в Польщі. В урядових інстанціях переважала точка зору ендеків про необхідність національної асиміляції українців, перетворення їх на поляків. З цією метою у 1924 р. сейм ухвалив закон про освіту, який запровадив, замість національної, т. зв. «утраквістичну» двомовну школу, в якій викладання поступово переходило на польську. Якщо в 1924 р. у Східній Галичині ще було 2151 українська школа, то у 1930 р. їх залишилось 71 б, а кількість утраквістичних збільшилась до 1793. Конституційна вимога вживання двох мов в адміністрації та суді демонстративно ігнорувалась [6, с 461].

Політика польських властей викликала стихійний та організований опір українців. Він проявлявся у розвитку партизанського руху, акціях диверсій і саботажу. В 1922 р. діяли 19 партизанських загонів, було здійснено 2300 підпалів польських маєтків. У вересні 1921 р. українець Степан Федак здійснив замах на Ю. Пілсудського під час відвідин ним Львова, тяжко поранивши львівського воєводу А. Грабовського. Українці гуртувалися навколо українських політичних партій та громадських організацій, спиралася на добре розбудований кооперативний рух (у 1930 р. діяло 3146 українських кооперативів). До 1929 р. більшість українських політичних партій стояла на засадах невизнання польської державності в Східній Галичині [4]. Після рішення Ради Послів щодо східного кордону Польщі в українському національному русі відбулося розмежування позицій, яке остаточно скристалізувалось у другій половині 20-х років. Більшість галицьких українців підтримували ліберально-демократичне Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), яке виступало за надання українцям національно-територіальної автономії у складі Польщі. Частина молоді й радикально налаштованих українських діячів підтримували нелегальну націоналістичну Українську військову організацію (УВО), створену 1920 р. в Празі полковником колишньої УГА Є. Коновальцем. УВО, яка ґрунтувалася на засадах ідеології інтегрального націоналізму", робила ставку на збройний шлях боротьби за створення самостійної соборної Української Держави. УВО, а пізніше створена на її основі Організація українських націоналістів (ОУН), зайняла непримиренні позиції щодо Польщі, організувала диверсії й терористичні акти проти польських Урядовців, розраховувала на такий розвиток міжнародних подій, який би зробив можливим у ході європейської війни створити незалежну Україну. УВО і ОУН діяли в Польщі нелегально, керуючи рухом з-за кордону. Ліве крило

представляли комуністичні організації: Комуністична партія Західної України (КПЗУ), яка входила до КРПП на правах автономної організації і діяла в руслі вказівок Комінтерну. Український національний рух створював серйозні проблеми в суспільно-політичному житті Польщі [6, с.461].

Після підписання Ризького миру з радянськими республіками польський уряд був змушений інтернувати українських вояків союзної армії УНР і розмістити їх, а також численних цивільних емігрантів у восьми таборах для інтернованих (Вадовіце, Ланьцут, Пікулице, Александрув Куявський, Пьотрков, Ченстохова, Каліш, Щепюрна). Хоча умови перебування в таборах були тяжкими, але це дало можливість їм пережити лихоліття післявоєнних років. Польський уряд тривалий час підтримував Державний Центр УНР вТарнові, очолюваний С.Петлюрою. Однак дипломатичні демарші радянських республік змусили польський уряд створити видимість його ліквідації. Замість Центру було створено Український Центральний Комітет і ряд інших формальних організацій, які фінансувалися урядом Польщі. З часом становище української еміграції в Польщі погіршилось, і чимало емігрантів виїхали в інші європейські країни. Частина українських військових співпрацювала з польською армією (П. Шандрук, М. Садовський), цивільні урядовці працювали в польських установах (Л. Білецький, І. Феценко-Чопівський, І. Огієнко, В. Біднов, О. Лотоцький та ін.), діяв створений 1930 р. Український науковий інститут у Варшаві. Польський уряд категорично заборонив українським емігрантам встановлювати контакти з галицькими українцями [6, с.462].

Поважну частку населення Польщі становили євреї- 2,8 млн. осіб. Вони заселяли переважно міста і містечка у східній частині країни. В деяких містечках люблінського, волинського і поліського воєводств вони сягали 50 % населення, яке займалося торгівлею та дрібними промислами (74 %). Серед євреїв помітною була соціальна поляризація, багата єврейська буржуазія посідала впливові позиції у фінансах, підприємстві, серед єврейської інтелігенції була значна частка лікарів, правників. Переважна більшість євреїв належала до малозаможних міщанських верств. Ставлення держави і поляків до євреїв було не найкращим, давалися взнаки антисемітські погляди, поширювані ендеками ще перед війною; певний осад залишила також нейтральна або антипольська позиція євреїв під час польсько-української війни, приналежність багатьох євреїв до лівих партій. Набули поширення сіоністська й ортодоксальна течії, які наполягали на релігійній та культурній замкненості життя єврейських громад. Польща була значущим осередком культурно-релігійного життя світового єврейства [6, с.462].

Справами національних меншин у Другій Речі Посполитій займалися чотири міністерства: Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ.

Міністерство військових справ та Міністерство релігійних визнань та публічної освіти. А на місцях їхні розпорядження втілювали воєводи та старости [1, с.27].

Простежимо динаміку політики польських урядів щодо єврейської національної меншини. У травні 1923 р. було підписано ланцкоронський пакт, що звужував права національних меншин в галузі освіти, економіки, права, зокрема засада *numerus clausus*, що стосувалася євреїв і обмежувала їхню кількість при вступі у вищі навчальні заклади Польщі. Це було зроблено для зміцнення позицій польського населення в кожній галузі державного життя та поширення католицької церкви за рахунок інших віросповідань [1, с.33].

У листопаді 1923 року уряд прийняв постанову про т.зв. "акції самооборони" проти "єврейської небезпеки". Метою було дослідження перспективи розв'язання єврейського питання. Було створено міжміністерську комісію і як наслідок було відразу усунуто євреїв, які не мали польського громадянства та відмовляли їм в рееміграції. Виключення існували для ортодоксального напрямку, який був визнаний лояльним до держави [1, с.34].

4 липня 1925 р. була підписана польсько-єврейська угода. З польської сторони її підписали Схшинський і Станіслав Грабський, з єврейської сторони - Леон Рейх, Авраам Озйяш Тхон, Генріх Росмарін (всі троє були діячами Сіоністської організації в Польщі). Ця угода передбачала здійснення низки єврейських вимог при умові, що єврейське коло в сеймі буде лояльним до кожного польського уряду. Зокрема, вони стосувалися політичної і культурної сфери. До найважливіших належала обітниця ліквідувати обов'язок святкувати неділю, рівноправ'я у можливості отримати кредити, які видавали державні банки, та працю в державних установах. Частина гімназій з єврейською та гебрайською мовою викладання мала отримати права державних шкіл. Також мали відмінити обмеження доступу єврейської молоді до вищих навчальних закладів. Але ця угода була нетривалою, тому що уряд почав виконувати лише деякі свої обіцянки [1, с.44].

Ще одним суперечливим питанням в політиці держави було релігійне питання національних меншин, зокрема і питання юдаїзму на терені Другої Речі Посполитої. У лютому 1919 року вийшов декрет президента Польщі, який окреслював компетенцію єврейських гмін, як релігійних установ на терені давнього Конгресового королівства. Цей декрет повторював положення, які були видані німецькою окупаційною владою у листопаді 1916 року. Він мав Діяти лише тимчасово. Але з часом в міру стабілізації польських кордонів - його постанови були поширені на територію всієї Другої Речі Посполитої, за винятком шльонського воєводства [1, с.49].

Декрет носив назву "Правила організації гмін єврейського віросповідання на терені Речі Посполитої Польщі з винятком шльонського воєводства". Його

зміст викликав різні оцінки. В ході дискусії виникали питання який характер мають носити гміни: світський чи релігійний. Прихильники національної гміни висували низку пропозицій, які б doprowadили до культурної автономії єврейської національної меншини. Прикладом такої гміни була гміна у Вільно в 1919 році. Тимчасом польське законодавство всупереч єврейській ортодоксії, визначило євреїв як релігійну групу, оминаючи національний аспект проблеми. Згідно з цим положенням компетенції гмін були обмежені лише релігійними завданнями - утримання рабинату, синагог, ритуальної купелі і цвинтарів, організацією релігійної шкільної освіти та постачанням мешканцям кошерного м'яса, а також розвиток благодійної діяльності. Ці "Правила організації гмін ..." утворювали з усіх євреїв - мешканців Польщі (т.зв. віруючих юдаїзму) публічно-правний союз, який носив характер корпорації. Принцип примусової приналежності до союзу послаблював законодавець, дозволяючи на утворення в середині гмін окремих релігійних товариств з метою утримання синагог та інших релігійних установ. Члени таких товариств могли бути звільнені від сплати членських внесків у гміну, однак втрачали активні і пасивні виборчі права. [1, с 49] Вибори до гмінних правлень спиралися на демократичне, загальне, безпосереднє, рівне, пропорційне і таємне виборче право. На чолі Союзу мала стати Релігійна рада єврейських гмін. Рада мала складатися з 34 членів світських та 17 рабинів (які були вибрані на виборах). Міністр релігійних визнань і публічної освіти міг призначати додатково 8 світських і 4 духовних членів. Але через брак виконавчих постанов уряду в* практиці вибір до цієї ради не відбувся, а наглядову владу виконував міністр релігійних визнань і публічної освіти. [1, с 50] Незалежно від контрверсійності деяких положень "Приписів організації гмін" їхнім незаперечним досягненням було впровадження до гмін демократичних виборчих прав та стандартизація ситуації єврейської національної меншини в цілій державі (без шльонзького воєводства).

18 серпня 1926 року Казимир Млодзяновський, міністр внутрішніх справ представив Раді Міністрів проект "Керівництво в справі відносин уряду щодо національних меншин". Головною засадою політики щодо національних меншин була державна асиміляція національних меншин. [1, с.75] Передбачалося надання єврейським приватним школам (в основному професійним) урядових субсидій, визнання науки в хедерах як виконання шкільного обов'язку (за умови реформування хедерів і впровадження польської мови як предмету), та запевнення щодо вступу єврейської молоді до вищих навчальних закладів. Уряд також мав створити «відповідну кількість публічних шкіл для єврейських дітей польською мовою навчання та викладанням релігійних наук (юдаїки)» [1, с.76].

Єврейськими проблемами займався Інститут міжнаціональних досліджень, в рамках якого було створено Єврейську комісію, що оголосила конкурс на наукову працю з теми щодо політичних рухів серед євреїв в Польщі, розпочала опрацьовувати анкету, що стосувалася єврейських партій на польських землях [1, с.136]. Вирішення цих питань відбувалося нерівномірно. В першу чергу були прийняті рішення стосовно релігійних справ. Дякуючи постанові президента Другої Речі Посполитої про організацію Єврейського релігійного союзу влітку та восени 1928 р. відбулися вибори до релігійних гмін у східних воєводствах та Галичині, що значно оживило політичне життя на тих теренах [1, с 136]. У сфері прав єврейської національної меншини було прийнято 13 лютого 1931 року постанову «Про ухилення виняткових правил пов'язаних з походженням, національністю, расою чи релігією громадян Речі посполитої» [1, с 137]. Щодо освіти, то тут залишалися приватні школи з гебрійською (ідиш) мовою викладання, які утримувала фінансово сама єврейська громада за допомогою закордонних дотацій [1, с 137].

Незалежно від культурно-релігійних проблем єврейське питання мало виразний економічно-суспільний аспект. Особливо відчувалася перевага євреїв у ремеслі, торгівлі та серед вільних професій. Це створювало перешкоди щодо внутрішнього перетворення єврейської спільноти, одночасно провокувало конфліктні ситуації з іншими національними меншинами, що зумовлювало т. зв. господарський антисемітизм. Політичні кола, що ставилися приязно до єврейської національної меншини, бачили розв'язання цієї проблеми в еміграції євреїв, або в перекваліфікації суспільно-професійної структури, що привело б до традиційно-культурних перемін. Ця друга позиція була можлива лише при генеральних суспільно-політичних змінах в Польщі, які йшли б у напрямі соціалізму. [1, 137] Також зверталася увага на залежність заможності євреїв і економічної ситуації у державі, усвідомлення цього мало привести до того, що даючи гроші на покращення економічної ситуації в державі, єврейська національна меншина мала поступово асимілюватися в державі. Внаслідок економічної кризи 1929-1935 років у Польщі, більшість населення почала займатися торгівлею, поступово витісняючи євреїв з цієї галузі. [1, 138]

Антисемітизм був одним з основних програмних положень головно-го правого табору польської Народної демократії. Особливо антиєврейську позицію займали Студентський відділ партії Табору Великої Польщі та Вшехпольська молодь. Діячі обох організацій висловлювалися за цілковиту ізоляцію євреїв від суспільного життя польського населення, та заборону Доступу до польської освіти: засаду *numerus clausus* мала змінити засада *numerus nullus*. «Населення, яке має громадянство Польщі, - стверджував

один з керівників Вшехпольської молоді, Ян Мосдорф у 1932 році - повинно бути поділене на громадян та приналежних, які не мають політичних прав. До останніх потрібно зарахувати євреїв без огляду на те, чи вони юдейського віровизнання чи ні. В політиці євреї не можуть мати жодних виборчих прав, не можуть бути урядовцями, професорами, вчителями, навіть біржовими маклерами. Повинні бути звільнені з військової служби в замість за сплату спеціального податку. Вони не мають права брати собі польські прізвища. В галузі культури - обов'язок видимості єврейства автора і видавця на усіх книжках і журналах, заборона ритуального забою тварин і заборона шлюбів з корінною нацією» [1, с 169].

У «Газеті Варшавській» за 19 липня 1931 року містилася стаття Р.Рибарського, в якій євреїв обвинувачували в потуранні санаційного режиму Юзефа Пілсудського проти якого були налаштовані ендеки [4, с.3-4].

Стаття Рибарського була сигналом того, що керівники Народової демократії мали намір загострити методи боротьби з «єврейською небезпекою». Дійсно, восени 1931 року країна стала свідком кривавих антиєврейських заворушень. Вони тривали від 28 жовтня до половини листопада, а безпосередньою причиною стало непорозуміння між єврейською та християнською молоддю Ягеллонського університету. Приводом непорозуміння було привезення недостатньої кількості трупів єврейськими похоронними організаціями до університетських анатомічних клінік. Цей локальний інцидент швидко переріс в політичний виступ народної молоді, яка поширювала гасла "оборони польськості" вищих навчальних закладів та боротьби з «євреїзацією» польського економічного життя. Одночасно студентські єврейські організації сіоністичного напрямку, також прагнули фізичної конфронтації з вшехпольцями, підливаючи цим масла у вогонь [1, с.70].

19 грудня 1935 року на засіданні Ради міністрів було утворено Комітет міжнаціональних справ. До складу Комітету увійшли, крім прем'єра, міністри внутрішніх та закордонних справ, військових справ, релігійних визнань та сільського господарства. До його завдань належало опрацювання і представлення урядові пропозицій, що стосувалися політики національних меншин. Виконавчим органом Комітету було т.зв. Бюро міжнаціональної політики в президії Ради Міністрів, для його потреб працювала теж т. зв. Комісія наукових досліджень східних земель. В першому півріччі 1936 р. Комітет запланував проведення 15 засідань, в практиці частота засідань була меншою [1, с.207-208].

У 30-х роках ХХ століття єврейська проблема досягла своєї критичної межі. В економічному та суспільному житті відбувалася щораз більша польсько-єврейська конкуренція, а на східних землях українсько-єврейська: до

усунення єврейського конкурента прагнуло дрібне міщанство і вихідці з села, які шукали заробітку, конкуренція за місця у вищих навчальних закладах та місця роботи після їхнього закінчення точилася між польською та єврейською молоддю, селянство вимагало усунення єврейського посередництва у торгівлі, деякі кола польської інтелігенції говорили, що євреї загрожують польській культурі [1, с 220]. Ці всі суперечності були наслідком Великої депресії.

Польсько-єврейські конфлікти набирали щораз більшого розмаху, ареною яких ставали, як маломістечкові базари, так і студентські осередки. В 1937 році під впливом молодіжних ендецьких націоналістичних організацій, зокрема Вшехпольської молоді та Табору Великої Польщі, ректори багатьох польських університетів створили т. зв. «лавкові гетта». В лекційних аудиторіях визначалися спеціальні лавки, на яких мали сидіти студенти єврейського походження [2]. Також почали ставити позначки приналежності до єврейської національності в залікових книжках. Відбувалися протести єврейських студентів разом з деякими поляками, які не займали місць на лавках, а слухали лекції стоячи [2].

Для того, щоб розв'язати єврейську проблему уряд поставив питання про переселення євреїв за межі Польщі. Польська дипломатія почала вести переговори з закордонними єврейськими організаціями про створення єврейської держави на території Палестини з доступом до Червоного моря [1, с.224].

За міжвоєнний період влада Другої Речі Посполитої не виробила конкретної доктрини міжнаціональної політики. Через економічну слабкість держави та піднесення титульної польської нації вище над усіма іншими постійно виникали різні міжетнічні конфлікти, зокрема це ми простежили на прикладі української та єврейської національних меншин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

- 1 • Chojnowski A. Konsepcje polityki narodowościowej rządów polskich w latach 1921-1939 / Chojnowski Andrzej. - Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1979. - 262 s.
- 2- Getto ławkowe. - Електронний пєсупс: http://pl.wikipedia.org/wiki/Getto_ławkowe
- 3- Holzer J. Mozaika polityczna Drugiej Rzeczypospolitej / Holzer Jerzy. - Warszawa: Wydawnictwo książka i wiedza. - 1974. - 670 s.
- 4- Rybarski R. Polityka żydowska / Rybarski R. // Gazeta Warszawska. - 19.VII.1931. - №220. - С.3-4.

5. Roszkowski W. Historia Polski 1914-2005 /Wojciech Roszkowski.-Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2007. - 510 s.
6. Зашкільняк Л. О. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів / Л. О. Зашкільняк, М. Г. Крикун. - Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. - 752 с
7. Федевич К.К. Галицькі українці у Польщі.1920-1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920-1930-ті рр.) / К.К. Федевич - К.: Основа, 2009. - 280 с

Nowicka J. Narodowościowa polityka Drugiej Rzeczypospolitej

Niniejsza praca zajmuje się polityką narodowościową Polski w okresie Drugiej Rzeczypospolitej w latach 1918 - 1939. Zwraca się uwagę na największe mniejszości narodowe, którzy mieszkali na terytorium państwa, szczególnie na Ukraińców i Żydów. W pracy przedstawiono działalność polskiego rządu, która dotyczyła te i inne mniejszości narodowe. Ujawnia się życie polityczne, gospodarcze i kulturalne tych mniejszości w państwie polskim. W artykule przedstawiono wzajemne oddziaływanie Polaków z mniejszościami narodowymi pod czas działalności różnych procesów politycznych, które odbywały się w Drugiej Rzeczypospolitej oraz i międzywojennej Europie.

Słowa kluczowe: Druga Rzeczypospolita, mniejszości narodowe, Ukraińcy, Żydzi.

Nowitska J. National policy of the Second Polish Republic

This paper deals with ethnic politics in Poland during the period of the Second Polish Republic from 1918 to 1939. Attention is drawn to the largest ethnic minorities living in the state, particularly in the Ukrainian and Jewish. The paper shows the activity of the Polish government on these and other ethnic minorities. It reveals the political, economic and cultural life of the minorities in the Polish state. The article shows the interaction Polish national minority in the activities of the various political processes taking place in the Second Polish Republic and the inter-war Europe.

Key words: *Second Polish Republic, minorities, Ukrainian, Jews.*